

**การศึกษารูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณ
ในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นไทย**
**The Study of a Spiritual Well-being Promotion Pattern Related to Early
Sexual Behavior Prevention Among Thai Adolescents**

ดร.ศศิธร รุจนเวช *
ดร.กวรรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร*
พนิดา ประชาชน**
สุธีรา ชื่นตระกูล***
อารีนา ภาณุโสภณ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบในการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นไทยโดยประยุกต์แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล ครู ผู้ปกครอง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บุคลากรสาธารณสุข พระผู้ปกครองนักเรียนแกนนำสุขภาพนักเรียน มารดาวัยรุ่น จำนวน 30 ราย ชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 – เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ด้วยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการศึกษาพบว่รูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณประกอบ

ด้วยการร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัดโรงเรียนและชุมชน โดยครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ ให้ความรัก เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ วัยรุ่น ปลุกฝังกิจกรรมทางศาสนาในการถ่ายทอดจิตวิญญาณโดยการพาไปทำบุญ ใส่บาตร ฟังธรรมะ และการทำสมาธิตั้งแต่วัยเด็กโรงเรียนจัดกิจกรรมที่เน้นคุณธรรม จริยธรรมและทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหา การทำสมาธิก่อนเรียน จัดโครงการค่ายพัฒนาจิต วัดมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนในการสอนและจัดกิจกรรมทางศาสนาการรักษาศีล บรรยายธรรมะ สอนการเจริญสติเพื่อทำให้เกิดปัญญาและนำมาซึ่งความผาสุกทางจิตวิญญาณ ผู้วิจัยเสนอแนะว่ารูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณแบบมีส่วนร่วมนี้ควรมีการนำไปใช้ในชุมชนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นได้อย่างยั่งยืน

*อาจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน
**พยาบาลวิชาชีพชำนาญการองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
***รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Abstract

The purpose of this descriptive research was to study the spiritual well-being promotion pattern related to early sexual behavior prevention among Thai Adolescents. The collaboration of home, temple, school, and community model was applied as a theoretical framework. The 30 key informants consisted of the school directors sub-district organization members, monks, parents, village health volunteers, healthcare providers students, school health volunteers, and teenage mothers at a community in Nakhon Pathom Province. Data collection was conducted through focus groups and in-depth interviews from July to November 2015. The instruments were sets of open-ended questions (Matrix) and validated by experts. The content analysis was used for data analysis.

The research findings revealed that the spiritual well-being promotion pattern includes the collaboration among home, temple, school, and community. The family gives love, demonstrate role models embrace religious activities such as food offering at a younger age. The school provides meditation practice, life skills, and spiritual development camp including financial support from community organization. The temple cooperates with the school to administer religious practice including five precepts, sermon, and meditation teaching related to wisdom and spiritual well-being. The researcher suggests that the spiritual well-being promotion pattern should contribute to the community with similar community context in order to solve early sexual behavior.

ความสำคัญของปัญหา

ความผาสุกทางจิตวิญญาณเป็นมิติหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ที่จะส่งเสริมให้เกิดการมีภาวะสุขภาพดีในทุกมิติ การมีความผาสุกทางจิตวิญญาณจะทำให้บุคคลนั้นคงไว้ซึ่งความสมดุลในชีวิต มีความเข้มแข็งในการเผชิญปัญหาอุปสรรคและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย (Spurr, Berry, & Walker, 2013; ทศนิยม ทองประทีป, 2552, ประเวศ วะสี, 2553; ฟาริดา อิบราฮิม, 2534) โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและเป็นระยะวิกฤติที่สำคัญในช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเป็นช่วงวัยต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ จากการที่มีพัฒนาการรวดเร็วทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคมและจิตวิญญาณ จึงส่งผลให้วัยรุ่นมีอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย มีปัญหาในการปรับตัวเนื่องจากวุฒิภาวะทางอารมณ์ยัง

ไม่สมบูรณ์มีความสับสนในบทบาทของตนเองในสังคม ขาดทักษะและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา มักจะให้ความสำคัญของเพื่อนมากกว่าครอบครัวการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมตามมาโดยเฉพาะปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ไม่เหมาะสมหลายประการได้แก่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์การทำแท้งและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (ศศิธร รุจนเวชกรณิการ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และอุษา ดันทพพงษ์, 2558; ลัจจา ทาโต, 2550) การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของโลกและประเทศไทย โดยมีแนวโน้มของอายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเร็วขึ้น ผลกระทบของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้นจากข้อมูลการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับประเทศ

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

ในพ.ศ.2558 พบว่าวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี อัตราการคลอดบุตร 44.3คนต่อวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ซึ่งเกินเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลกที่กำหนดการตั้งครภ์ในวัยรุ่นไว้ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อประชากรหญิงทั้งหมดที่อายุ 15-19 ปี (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2559)วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยขาดความพร้อมมักแสวงหาทางออกโดยการทำแท้ง ส่วนใหญ่เป็นการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยและผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนและอาจทำให้เสียชีวิตนอกจากนี้การตั้งครภ์ในวัยรุ่นยังก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม วัยรุ่นต้องพักการศึกษาหรือขาดโอกาสในการศึกษาต่อ จึงไม่สามารถประกอบอาชีพที่เพียงพอส่งผลให้มารดาวัยรุ่นและบุตรขาดคุณภาพชีวิตที่ดี

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตบริการสุขภาพที่ 5และพบว่ามีสถิติการตั้งครภ์ในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เพิ่มขึ้นและมีอัตราการคลอดร้อยละ 41.10(สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2559) จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการชะลอวัยรุ่นไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้แก่ ผลการเรียนรู้ การกำกับดูแลของครอบครัว ความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักศาสนา(Roojanavech, Badr & Doyle, 2016; Kang and Romo, 2011; Haugland & Fehring, 2010; Bussing, Foller-Mancini, Gidley, & Heusser, 2010; Chamrathirithong et al .2010; Supametaporn, Stern, Rodcumdee, & Chaiyawat .2010; รวิวรรณ ดนัยดุษฐ์, 2547)นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นที่มีความเชื่อและปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนาและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีความผาสุกทางจิตวิญญาณมีจิตใจที่เข้มแข็งและยับยั้งการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นได้ (บรรพชิต โพธิ์บอน, 2557; ชนิตามัทธทางกูร สมพร เตรียมชัยศรี อาภาพร เผ่าวัฒนา และพรพิมล จันทนะโสตร์, 2549)ดังนั้นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความผาสุกทางจิตวิญญาณจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการศึกษา หากวัยรุ่นมีความผาสุกทางจิตวิญญาณ

ย่อมทำให้วัยรุ่นดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่ากำหนดเป้าหมายในชีวิตได้ สร้างสรรค์สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

ในช่วงที่ผ่านมาการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผาสุกทางจิตวิญญาณในผู้ป่วยและผู้สูงอายุแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่ศึกษารูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในการป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555- พ. ศ. 2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกช่วงวัย โดยการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2555) การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นจำเป็นต้องประสานงานกับหลายฝ่ายและการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ " บวร – บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน" (มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ, 2551)การมีส่วนร่วมโดยการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนจะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์เวชปฏิบัติชุมชนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยคริสเตียนนครปฐมซึ่งมีพันธกิจในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมสุขภาพประชาชนทุกช่วงวัยในชุมชน จึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในวัยรุ่นเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม" บวร – บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน" (มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ, 2551)เพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณเพื่อป้องกันวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพวัยรุ่นอย่างเป็นองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของสามสถาบันหลักซึ่งเป็นหน่วยสังคมที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความผูกพันทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น
2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น
3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น
4. ศึกษาแบบการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์แนวคิดการมีส่วนร่วม" บวร - บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน" โดยใช้เทคนิค เอ ไอ ซี (Appreciation Influence Control: AIC) (Smith,2009) โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชน เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหา วางแผนร่วมกันเพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณในการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)กับประเด็นที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)และเทคนิคการบอกต่อจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Snow ball technique) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน เทศบาล ครูฝ่ายปกครอง ผู้ปกครอง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บุคลากรสาธารณสุข พระ ผู้ปกครอง นักเรียน แกนนำสุขภาพนักเรียนและ มารดาวัยรุ่นจำนวน 30 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม-พฤศจิกายน พ.ศ.2558 โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

โดยคัดเลือกมารดาวัยรุ่นจำนวน 5 คน วัยรุ่นที่ไม่ม่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 5 คน ครู 5 คน พระ 3 รูป ก่อนการสนทนากลุ่มผู้วิจัยแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาและขอเชิญเข้าร่วมกลุ่มการสนทนาและให้ข้อมูลเชิงลึก พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่ผู้ร่วมวิจัยสะดวก หลังจากนั้นใช้แนวคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง(Matrix) พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเทปและการจดบันทึกทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดความผูกพันทางจิตวิญญาณปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันทางจิตวิญญาณและแนวทางการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยใช้การจัดเวทีประชาคมด้วยเทคนิคเอ ไอ ซี เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นมาเข้าร่วมประชุม พร้อมทั้งการคืนข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ร่วมวิเคราะห์ถึงบทบาทของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การพัฒนาโดยการนำไปปฏิบัติในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1. แนวคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง (Matrix) สำหรับการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประกอบด้วยคำถามหลัก (Main question) คำถามย่อย (Follow up questions) และคำถามเจาะลึก (Probe question)โดยแนวคำถามประกอบด้วย แนวคิดความผูกพันทางจิตวิญญาณปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันทางจิตวิญญาณและแนวทางการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณ

2. แนวคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง (Matrix)ในการจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาท องค์ประกอบของแต่ละภาคส่วนเพื่อให้ได้รูปแบบการส่งเสริมความผูกพันทางจิตวิญญาณที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ได้

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) แนวคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง(Matrix)โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนแล้วนำมาปรับและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำแนวคำถามไปทดลองสอบถามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอื่นที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษาจำนวน 3 คน เพื่อให้มั่นใจว่าแนวคำถามดังกล่าวมีเนื้อหาตรงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่ต้องการศึกษาได้

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลโดยขอหนังสือรับรองการทำวิจัยในมนุษย์ หลังคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยคริสเตียนอนุมัติหนังสือรับรองเลขที่ 9/2558 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน นายกเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสวัด เพื่อขออนุญาตผู้แทนในแต่ละส่วนงานเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้โดยมีการชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลที่ยินดียินยอมเข้าร่วมในการวิจัยจะลงนามในแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมในการวิจัยหากผู้ให้ข้อมูลต้องการยุติการเข้าร่วมวิจัยสามารถกระทำได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กนักเรียนต้องได้รับหนังสือยินยอมจากผู้ปกครองก่อน การขออนุญาตการบันทึกเทปและการจดบันทึกในระหว่างการสนทนาและการทำประชาคม ข้อมูลที่ได้จะไม่มีการระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลแต่จะใช้เป็นรหัสและสัญลักษณ์โดยจะเก็บเอกสารในตู้ที่มิดชิดและใส่กุญแจไว้ข้อมูลที่ได้ถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยทำลายเอกสารดังกล่าวเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ได้แก่)การประมวลข้อมูล

เพื่อการวิเคราะห์ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจะทำได้พร้อมกัน โดยหลังจากบันทึกเสียงผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยจะถอดเทปบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ทุกวัน เขียนบันทึกทุกรายละเอียดของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม การสังเกตกิริยา ท่าทางของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดและเนื้อหาในภาพรวม ค้นหาคำสำคัญและประโยคสำคัญ ทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Coding and classification techniques) นำมาสรุปเนื้อหาที่สำคัญในประเด็นหลักและประเด็นย่อย โดยกำหนดรหัส จัดเป็นแฟ้มข้อมูล2)การจัดแฟ้ม (Establishing file) มีการจัดแฟ้มข้อมูลที่เก็บรวบรวมเพื่อจำแนก และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม การสังเกต ซึ่งมีลักษณะเป็นเชิงบรรยาย เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิเคราะห์และเขียนรายงานการวิจัย 3)การจัดระบบข้อมูลด้านเนื้อหาเป็นกระบวนการค้นหาความหมายของข้อความต่างๆ ในข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ (Significant statement) โดยจัดประเภทข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามรูปแบบ สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือข้อความสำคัญที่ได้ หรือความหมายโดยนัยที่ปรากฏต้องสามารถตอบคำถามหรือวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้4)การให้รหัสข้อมูล (Data coding) 5)การจัดกลุ่มข้อมูล (Data clustering) นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงกัน6) การสร้างบทสรุป จากการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มข้อมูลที่ได้รับ (Theme construction) เพื่อให้ได้สาระสำคัญ (Essence content)(ชาย โพธิ์ลีตา, 2550)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น

ส่วนที่ 1 ความหมายความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น

ผลการสนทนากลุ่มวัยรุ่นพบว่าผู้ร่วมวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในความหมายของความผาสุกทางจิตวิญญาณในแนวเดียวกันกล่าวคือ มีความพึงพอใจในชีวิตและภูมิใจในตนเองความสุขที่เกิดจาก

การกระทำความดี จิตที่สงบการได้รับความรักความ
อบอุ่นจากครอบครัว การได้รับการยอมรับจากเพื่อน
การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว การมองโลกในแง่ดี
การมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตมีสติและปัญญาใน

การคิดไตร่ตรองและสามารถเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง
มีความเข้มแข็งในการเผชิญปัญหา อดทนไม่ย่อท้อต่อ
อุปสรรคและมุ่งมั่นในสิ่งที่ตั้งเป้าหมาย

มีความพอใจที่เป็นหนูไม่คิดเปรียบเทียบกับใคร ไม่ต้องพึ่งใครและเป็นแบบอย่างให้เพื่อนได้

มีความสุขที่ได้ดูแลยาย ไม่เคยรู้สึกเหนื่อยหรือท้อ

มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนหนังสือให้เก่งเพื่อจะได้มีอนาคตที่ดีจะได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่

การทำให้พ่อแม่ภูมิใจ ตั้งใจเรียน เชื่อฟังพ่อแม่

คำพูดที่ทำให้กำลังใจ เมื่อทำอะไรผิดพลาดทำให้มีแรงบันดาลใจ

เวลาครูให้ทำสมาธิ รู้สึกจิตใจสงบ ผ่อนคลายและไม่เครียด

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันทางจิต วิญญาณของวัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการ
สนทนากลุ่มผู้ร่วมวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ
ความผูกพันทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นได้แก่ ปัญหา
ครอบครัวแตกแยกเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาน้อย
ผลการเรียน ขาดปัญญาในการไตร่ตรองด้านคุณธรรม
จริยธรรมสิ่งแวดล้อมในชุมชนอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

และค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตกจากการสัมผัสภาษาเชิงลึก
มารดาวัยรุ่นพบว่าการที่วัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ในวัย
เรียนเป็นผลจากการขาดความอบอุ่นในครอบครัว จึง
ต้องการแสวงหาความรักจากคนรักและเชื่อมั่นว่าคนรัก
จะดูแลตนเองได้ นอกจากนี้ทัศนคติและค่านิยมของ
เพื่อนในโรงเรียนทำให้การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ยอม
รับได้ในสังคมของวัยรุ่น

เด็กที่ครอบครัวแตกแยก เค้ารู้สึกว่าไม่มีใครเอาเค้าอยากได้รับความรักจากคนอื่น

พอมีช่องว่างตรงนี้เด็กก็เริ่มไปหาใครสักคนที่คิดว่าเข้ามาดูแลได้คือเด็กผู้ชายที่จะเข้ามาในชีวิต

เด็กที่เรียนดีจะไม่ค่อยมีปัญหาเพราะจะตั้งใจเรียน

มุมมองในเรื่องเพศสัมพันธ์เปลี่ยนไป วัฒนธรรมของไทยเมื่อก่อนเราสอนให้รักนวลสงวนตัว แต่

ถ้าดูหนังฝรั่งระดับไฮสคูลเนี่ยรักกันได้ เค้าเริ่มมีเพศสัมพันธ์ เด็กไทยก็เลียนแบบ

ชุมชนรอบข้าง อย่างเช่นชุมชนแถวบ้านจบ ป. 6 ก็มีสามีแล้ว เด็กก็ออกจากโรงเรียน
ด้วยเรื่องแบบนี้

ตอนเรียนที่ต่างจังหวัดสังคมไม่เป็นแบบนี้ มีแฟนก็คบกันเฉยๆ อย่างมากก็หอมแก้ม
สังคมที่นี้ต่างกันเยอะ ไม่ถือเนื้อถือตัว

เด็กต่างจังหวัดจะใกล้ชิดตัวมากกว่า ปัญหาจะน้อย

คิดเพื่อน เพื่อนในกลุ่มมีเพื่อนชายและมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา
เป็นเหมือนกันทุกคน ก็เลยทำตามเพื่อน ไม่คิดว่าเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์หรือติดเชื้อเอชไอวี

ปัญหาของเด็กคือการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดอย่างไรให้เขาจะจับตนเองได้

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น

จากผลการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในหลายประเด็น ได้แก่พื้นฐานครอบครัว ครอบครัว ที่มีทั้งบิดามารดาเอาใจใส่ดูแล การเลี้ยงดูที่อบอุ่น ใกล้ชิด ทำให้ได้รับความรัก ความอบอุ่นเวลามีปัญหาจะปรึกษาครอบครัวมากกว่าเพื่อน การสื่อสารเรื่องเพศ ครอบครัวต้องสอนทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาโดยพ่อแม่เป็นต้นแบบที่ดี

นอกจากนี้ครอบครัวต้องปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก การดำเนินตามหลักพุทธศาสนาจะทำให้เด็กวัยรุ่นมีความเข้มแข็งในการยอมรับและเผชิญกับปัญหาอย่างมีสติ โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาจิต นำแนวคิดการจัดโรงเรียนวิถีพุทธ การนำนักเรียนทำสมาธิก่อนเรียนการจัดกิจกรรมวันเอดส์โลก กิจกรรมจิตอาสาพระมีส่วนร่วมการสอนคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกับโรงเรียนในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น

*สภาพแวดล้อมการเลี้ยงดู ครอบครัวที่อบอุ่นอยู่ใกล้ชิดทั้งพ่อและแม่ เด็กกลุ่มนี้จะไม่
ออกนอกกลุ่มนอกทางถ้าพื้นฐานดีต่อยอดไปได้ไกล
พื้นฐานครอบครัวต้องแข็งแรง แล้วลูกจะมีสุขภาพจิตดี การตัดสินใจก็เป็นเชิงบวก
แสดงว่าเขาเห็นความสำคัญของคนในครอบครัวมากกว่าเพื่อน
สังเกตเด็กที่ทำสมาธิจะสนใจการเรียนดีขึ้น*

ระยะที่ 2 แนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน

ผู้วิจัยใช้เทคนิคเอไอ ซีในการจัดเวทีประชาคมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนเริ่มการทำประชาคมผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วขึ้นและแนวโน้มการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้แก่ การตั้งครรภ์ การทำแท้งผิดกฎหมาย การติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอดส์ การคืนข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) ร่วมกันเพื่อแสดงภาพฝันของชุมชนได้แก่การส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีและมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จในการศึกษาและมีอนาคตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกวัยรุ่นที่เข้าใจในบทบาททางเพศ และมีจิตสำนึกในเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องจะทำ

ให้ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรในชุมชนลดลง ดังนั้นผลการระดมการแสดงความคิดเห็นผู้ร่วมวิจัยเสนอว่ารูปแบบในการส่งเสริมการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในวัยรุ่น ต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนโดยมีรูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณดังนี้

1) บ้าน ประกอบด้วยการสร้างบรรยากาศครอบครัวที่อบอุ่นส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศศึกษาและสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว การฝึกวินัย ความอดทนและความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมและปลูกฝังจิตวิญญาณ โดยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเช่น ทำบุญใส่บาตร ตามโอกาสสำคัญและวันสำคัญทางศาสนา

พ่อแม่เป็นต้นแบบที่ดีพาลูกไปวัดตั้งแต่เด็กๆ ต้องสอนทักษะชีวิต สอนให้มีความอดทน

การทำกิจกรรมด้วยกันเช่น ทานอาหาร การปลูกต้นไม้ ทำบุญ ใส่บาตรในวันเกิดหรือวันพระ

เรื่องเพศศึกษาพ่อแม่ต้องคุยกับลูกได้

2) วัด ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมวันสำคัญ จัดจัดการบรรยายธรรมะ การส่งเสริมให้ปฏิบัติตามหลักทางศาสนา สนับสนุนสถานที่ในการจัดอบรมการพัฒนา ศีลห้า ฝึกสมาธิเพื่อให้เกิดสติและปัญญา

มีโรงเรียนมาจัดกิจกรรมที่วัดบ่อย อาตมาก็ร่วมเป็นวิทยากรด้วย

จัดกิจกรรมให้พ่อแม่ลูกได้อยู่ร่วมกัน เน้นคุณธรรม ความกตัญญู

3) โรงเรียนและชุมชน ประกอบด้วย การคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงและติดตามดูแลวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงระหว่างครู เพื่อนและครอบครัวและชุมชน เพื่อนเตือนเพื่อน การแนะแนวการศึกษาเพื่อกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต การหาเยาวชนหรือบุคคลต้นแบบ การจัดให้มีการฝึกสมาธิในชั้นเรียน สอนทักษะชีวิต สอนเพศศึกษากิจกรรมวันเอดส์โลก

โครงการค่ายพัฒนาจิต นำแนวความคิดจัดโรงเรียนวิถีพุทธพระมีส่วนร่วมการสอนคุณธรรม จริยธรรมและร่วมกับโรงเรียนในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนามากขึ้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาชุมชนรวมทั้งจัดสรรงบประมาณในการจัดโครงการ/กิจกรรมในชุมชนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

ครูต้องคอยสอดส่องนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ร่วมกับแกนนำสุขภาพในโรงเรียนและแจ้งให้ผู้ปกครอง คนในชุมชนในการเฝ้าระวังติดตาม

โรงเรียนวิถีพุทธจะเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เด็กจะมีปัญหาทางสังคมน้อย

นิมนต์พระมาสอนเรื่องศีลธรรม บาป บุญ เด็กจะเชื่อฟังดีกว่าครูสอน

เชิญรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จมาแนะแนวการศึกษา เด็กจะได้มีเป้าหมายในชีวิต

สอนเพศศึกษาต้องเน้นเรื่องการป้องกัน

การจัดค่ายพัฒนาจิตควรจัดต่อเนื่องทุกปี จึงขอให้หน่วยงานเทศบาลสนับสนุน

งบประมาณ

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกและการทำประชาคม เพื่อศึกษา ความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นแนวทางการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นและรูปแบบการส่งเสริม

ความผาสุกทางจิตวิญญาณในการป้องกันวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยใช้แนวคิดโดยการมีส่วนร่วมของสามสถาบันหลักในสังคมได้แก่บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนประเด็นการอภิปรายมีดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นให้ความหมายเกี่ยวกับความผาสุกทางจิตวิญญาณคือ ความสุข สงบ มีความพึงพอใจในชีวิต การได้ทำความดี การได้รับความรัก

วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน

ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม - กันยายน) ๒๕๕๙

จากบุคคลใกล้ชิด มีความอดทนและเข้มแข็งเมื่อมีปัญหา อุปสรรคในชีวิต ความภูมิใจในตนเอง การมีเป้าหมายในชีวิต มีสติและปัญญาในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของความผาสุกทางจิตวิญญาณที่มีนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศได้แสดงทัศนะว่าความผาสุกทางจิตวิญญาณเป็นสภาวะของจิตใจที่เป็นสุข สงบ มีความเข้มแข็งในจิตวิญญาณ มีความรับผิดชอบในหน้าที่และการดำเนินชีวิต (พระราชธรรมนิเทศ, 2555) สอดคล้องกับแนวคิดของนายแพทย์ประเวศ วะสี (2553) ที่กล่าวว่าความผาสุกทางจิตวิญญาณเป็นความสุขที่เกิดจากการทำความดี มีสติ สมาธิและปัญญาและยังสอดคล้องกับเมซีคัสนีเยสกีเยรส (2544) ที่ได้ให้แนวคิดที่ว่าความผาสุกทางจิตวิญญาณจะทำให้มีภูมิคุ้มกันทางจิตที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับไฮฟีลด์และคาร์สัน (Highfield & Carson, 1983) ที่ได้กล่าวว่าความผาสุกทางจิตวิญญาณได้แก่การมีเป้าหมายในชีวิตและพึงพอใจในชีวิต การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้างและมีความภาคภูมิใจในตนเอง

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นมีได้แก่สัมพันธภาพภายในครอบครัว ค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก ผลการเรียนรู้ กลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา กลุ่มเพื่อนทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังพฤติกรรมที่ดี หากสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น ก็จะทำให้เด็กขาดความรัก และวัยรุ่นมักใช้เวลาอยู่กับเพื่อน หากคบเพื่อนไม่ดีก็จะทำให้เลียนแบบพฤติกรรมตามเพื่อน กิจกรรมทางศาสนาจะช่วยให้วัยรุ่นมีศีล สติและปัญญาเกิดการพัฒนาจิตวิญญาณและความผาสุกทางจิตวิญญาณได้ สอดคล้องกับการศึกษาของบรรพชิต โพธิ์บอน (2557) ที่กล่าวว่า ระดับผลการเรียนรู้ จำนวนเพื่อนสนิทและกิจกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของชนิดา มัทททางกูร (2549) ที่พบว่าความ

ผาสุกทางจิตวิญญาณทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศลดลง

การส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นพบว่าครอบครัวมีส่วนสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะการปลูกฝังความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักคำสอนตั้งแต่เยาว์วัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทำให้วัยรุ่นมีโอกาสได้แนวทางในการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักธรรม เนื่องจากศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้บุคคลทำความดี อยู่ในศีล สมาธิและปัญญา การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมทำให้มีพัฒนาการทางจิตวิญญาณที่สูงขึ้นและส่งผลกระทบต่อความผาสุกของวัยรุ่น

รูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในการป้องกันวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของ" บวร - บ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน"ในการคิดวิเคราะห์และร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชุมชน (มาณี ไชยธีรานุวัตร, 2551) ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของรณชการณ ประกอบธัญญะศิริ (2556) ที่กล่าวว่าการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนงบประมาณ ครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน การมีกิจกรรมในโรงเรียน เช่น แขนงเพื่อนช่วยเพื่อน รวมทั้งการเฝ้าระวังวัยรุ่นที่มีพฤติกรรม การส่งเสริมวัยรุ่นต้นแบบ เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างมาตรการการป้องกัน การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และยังสอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉรา ชัยชาญ อมร สุวรรณนิมิตร สุภาพร อาญาเมือง (2556) ที่ใช้การศึกษาวัยเจียงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและพบว่า ครอบครัวต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูก การที่ครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันและเป็นโอกาสในการอบรมสั่งสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม การสื่อสารเรื่องเพศศึกษากับลูก การที่ชุมชนร่วมดูแลเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ การมีเยาวชนต้นแบบในชุมชนจะช่วยเตือนเพื่อน

ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและทำให้วัยรุ่นในชุมชนมีแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต และการปรับกระบวนการทางสังคมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาการจัดตั้งแกนนำนักเรียนในการให้คำปรึกษาเพื่อน การเอาใจใส่ในการดูแลบุตรการให้กำลังใจ ชมเชย ทำให้วัยรุ่นมีความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งควบคุมตนเองไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ จะทำให้วัยรุ่นมีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและมีความผาสุกทางจิตวิญญาณได้ (ศศิธร จารยธูณและคณะ, 2558, บรรพชิต โพธิ์บอน 2557)ซึ่งอธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง วัยรุ่น และครู ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีการสื่อสารและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน(วิโรจน์ อารีย์กุล, 2553)ก็จะทำให้วัยรุ่นมีความผาสุกทางจิตวิญญาณได้ การมีส่วนร่วมของครอบครัวมีความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณทั้งนี้เนื่องจาก การอบรมเลี้ยงดูประสบการณ์ในวัยเด็ก ความเชื่อทางศาสนาการเป็นแบบอย่างของบิดา มารดาในการปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักศาสนาช่วยให้วัยรุ่นมีแนวทางในการดำเนินชีวิตและส่งเสริมให้เกิดความผาสุกทางจิตวิญญาณและละเว้นการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ (Roojanavech, Badr & Doyle, 2016; Kang and Romo, 2011; Haugland & Fehring, 2010; Chamrathirong *et al* ,2010; Supametaporn, Stern, Rodcumdee, & Chaiyawat ,2010; รวิวรรณ ดนัยดุษฐ์, 2547; ชนิตา มัททวางกูรและคณะ, 2549)สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาจิตวิญญาณของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรีระอโคก ที่เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมกับเยาวชนโดยการฝึกให้เยาวชนปฏิบัติศีลห้า การเรียนรู้การพึ่งตนเอง ฝึกการทำงานร่วมกัน

เป็นกลุ่ม จิตอาสาในการทำประโยชน์ การฟังธรรมะ การฝึกสมาธิและการปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าใจในหลักธรรมะยึดมั่นในความดี ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้โดยผ่านครอบครัว โรงเรียนชุมชนและสถาบันศาสนาในการการพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และมีความผาสุกในชีวิต(รินธรรม อโศกตระกูล, 2546)ดังนั้นรูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณโดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ในการเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนและนำมาสู่การพัฒนาและแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องเวลาจึงทำให้ยังไม่สามารถนำรูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณไปใช้ในพื้นที่ดังนั้นควรมีการติดตามการนำรูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณไปปฏิบัติและการประเมินผลติดตามเพื่อการพัฒนาปรับเปลี่ยนปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในวัยรุ่น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในวัยรุ่น ที่เป็นการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายในชุมชนจะทำให้เกิดการระดมทุนทางสังคมทั้งในเรื่องงบประมาณและทรัพยากรซึ่งจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน
3. ควรมีการนำรูปแบบการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณในวัยรุ่น ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัดและ โรงเรียน ไปประยุกต์ในพื้นที่มีวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิดา มัททวงกูร สมพร เจริญชัยศรี อาภาพร เผ่าวัฒนาและ พรพิมล จันทนะโสทธิ. (2549). "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความผาสุกทางจิตวิญญาณกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาศาสตร์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร".วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 20 (1), 35-50.
- ชาย โพธิ์ลิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์ แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ทัศนีย์ ทองประทีป.(2552).จิตวิญญาณมิติหนึ่งของพยาบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บรรพชิต โพธิ์บอน.(2557).ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผาสุกทางจิตวิญญาณของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนผักรั้วใหม่วิทยานุสรณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประเวศ วะสี.(2553). ธรรมชาติของสรรพสิ่ง.นนทบุรี: กรีน-ปัญญาญาณ.
- พระราชธรรมนิเทศ. (2555). บรมธรรม.นนทบุรี: ชนากานต์ พริ้นติ้ง.
- พาริตา อิบราฮิม. (2534). เรื่องของจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ:เรือนแก้วการพิมพ์
- มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ.(2551).การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมหลักการและภาคปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3) .กรุงเทพฯ: อรุณาการพิมพ์.
- แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด. (2544). “การมีสติในทุกขณะคือ....” หมอชาวบ้าน, 22(261), 14-16.
- รณชกาญจน์ ประกอบธัญญะศิริ. (2556). "ยุทธศาสตร์การสร้างมาตรการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในเด็กวัยรุ่น". ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร . 15(2) : 93-105.
- ระวีวรรณ ดนัยดุษฐ์กุล. (2547). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเพศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รินธรรม โอโสภะตระกูล. (2546). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวคิดของชาวอโศก. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิโรจน์ อารีกุล. (2553). การดูแลสุขภาพและการให้คำแนะนำวัยรุ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ:กองทุนกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า.
- ศศิธร รุ่งนเวช กรรณิกัณณ์ ฉัตรดอกไม้ไพร และอุษา ดันตพงษ์ .(2558). "ความต้องการด้านจิตวิญญาณในการป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสในวัยรุ่นไทย".วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 29(3), 90-102.
- ศศิธร จารยคุณ วาสนา สวัสดิ์ สมจิตร แม่นจันทร์และสุกัญญา พรหมแดน. (2558). "การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายตำบลคูเวียง อำเภอคูเมืองจังหวัดบุรีรัมย์". วารสารวิชาการสาธารณสุข. 24(1) : 14-23.

- ลัจจา ทาโต . (2550). "การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย". วารสารพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.1(2) :19-30.
- สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์.(2559). สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชนปี 2558. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2559,จาก http://www.rh.anamai.moph.go.th/download/all_file/index.
- อัจฉรา ชัยชาญ อมร สุวรรณนิมิตรและสุภาพร อาญาเมือง.(2556). "แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน". วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับพิเศษการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัยครั้งที่ 9,วันที่ 12 -13 กันยายน 2556. (9) : 659-666.
- Bussing, A., Foller-Mancini, A., Gidley, J., & Heusser, P. (2010). "Aspects of spirituality in adolescents". *International Journal of Children's Spiritualit*. 15(1) : 25-44.
- Chamrathirong, A., et al. (2010). "Spirituality within the family and the prevention of health risk behavior among adolescents in Bangkok, Thailand". *Social Science & Medicine*. (71) : 1855-1863.
- Haglund, K. A., & Fehring, R. J. (2010). "The association of religiosity, sexual education, and parental factors with risky sexual behaviors among adolescents and young adults". *Journal of Religion and Health*, 49(4), 460-472. doi: 10.1007/S10943-009-9267-5.
- Highfield, M. F., & Carson, V. B. (1983). " Spiritual need of patient. Are they recognize". *Journal of Cancer Nursing*. 5(5) : 187-192.
- Kang, P.P., & Romo, L.F. (2011). "The role of religious involvement on depression, risky behavior, and academic performance among Korean American adolescents". *Journal of Adolescent*, 34(4) : 767-78.
- Roojanavech, S., Badr, L K., & Doyle, J. (2016) . "What variables including spirituality determine early sexual initiation among Thai adolescent". *Mental Health and Addiction Research*. 1(2) : 6-10.
- Smith, W. E. (2009). *The creative power: Transforming ourselves, our organization and our world*. New York: Rout ledge.
- Spurr, S., Berry, L., & Walker, K. (2013). "The meanings of older adolescents attach to spirituality". *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*. 18(3) : 221-232.
- Supametaporn, P., Stern, P.N., Rodcumdee, B., & Chaiyawat, W. (2010). "Waiting for the right time: How and why young Thai women manage to avoid hetero sexual intercourse". *Health Care for Women Internationa*. (31) : 737-754.

